

UZASADNIENIE

Powódka (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w P. w pozwie z dnia 22 lipca 2014 roku wniosła o stwierdzenie nieważności uchwały Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników Zakładów (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. nr (...) z dnia 30 stycznia 2014 roku w sprawie zmiany umowy spółki w zakresie sposobu i warunków umorzenia udziałów wspólników a także o zasądzenie kosztów postępowania.

W uzasadnieniu pozwu wskazano, że na Nadzwyczajnym Zgromadzeniu Wspólników w dniu 30 stycznia 2014 roku powołując się na § 42 ust. 1 pkt. 6 i 9 umowy spółki, podjęto m.in. uchwałę nr (...) w sprawie zmiany umowy spółki w zakresie sposobu i warunków umorzenia udziałów wspólników. Na podstawie ww. uchwały dokonano zmiany umowy spółki w § 9 w ten sposób, że w ust. 4 dopisano następującą treść: „Umorzenie udziału może być dobrowolne za zgodą wspólnika i w takim przypadku również za zgodą wspólnika wyrażoną w sposób pisemny może nastąpić bez wynagrodzenia. Umorzenie na podstawie uchwały Zgromadzenia Wspólników może być także przymusowe, tj. bez zgody wspólnika jeżeli dotyczy wspólników, których każdy z osobna posiada nie więcej niż 2 % udziałów w kapitale zakładowym spółki, jak też innego wspólnika z wyłączeniem wspólnika w osobie Skarbu Państwa i co do Wspólników posiadających więcej niż 2 % udziałów w kapitale zakładowym umorzenie przymusowe może dotyczyć 2 % jego udziałów. Umorzenie przymusowe nastąpi przez podjęcie uchwały przez Zgromadzenie Wspólników większością 2/3 kapitału zakładowego w wypadku gdy umorzenie będzie w interesie spółki tj. obejmie wspólników, którzy nie podejmują żadnych czynności w interesie spółki, jak też nie uczestniczą co najmniej w dwóch kolejnych Zgromadzeniach Wspólników oraz nie uczestniczą w podwyższeniu kapitału zakładowego, mimo iż do tych wspólników adresowana jest oferta podwyższenia kapitału zakładowego. Zgromadzenie Wspólników w uchwale o umorzeniu udziałów władne jest określić dodatkowe warunki umorzenia zgodnie z przepisami kodeksu spółek handlowych, jak też jest zobowiązane przedstawić uzasadnienie dokonanego umorzenia. Umorzenie przymusowe nastąpi za wynagrodzeniem, które będzie określone zgodnie z treścią art. 199 § 2 ksh, tj. stanowiło ono będzie wartość przypadających na udział aktywów netto wskazanych w sprawozdaniu finansowym spółki za ostatni rok obrotowy pomniejszonych o kwotę przeznaczoną do podziału między wspólników.

Uchwała nr (...) z dnia 30 stycznia 2014 roku została podjęta 13.353 głosami „za” oraz 46 głosami „przeciw” oraz brakiem głosów wstrzymujących się. Po powzięciu w.w. uchwały nr (...) z dnia 30 stycznia 2014 roku. (...) SA z siedzibą w P. zgłosił sprzeciw wobec jej podjęcia, który to sprzeciw został zaprotokołowany.

Zdaniem powódki wymieniona wyżej uchwała nie zawiera precyzyjnego katalogu przesłanek warunkujących podjęcie uchwały w przedmiocie przymusowego umorzenia udziałów, a kryteria od których uzależnia podjęcie takiej uchwały są niejasne i obiektywnie nie weryfikowalne. Brak jasnych przesłanek warunkujących jej podjęcie sprawia, że zapis umowy spółki w tym przedmiocie jest martwy, niewykonalny a podjęcie takiej uchwały niedopuszczalne. Brak oznaczenia niedwuznacznych przyczyn przymusowego umorzenia może być wykorzystany do usunięcia wspólnika ze spółki w przypadkach, o których mowa w art. 266 § 1 ksh. Taki sposób eliminowania wspólnika ze spółki stanowiłby oczywiste obejście art. 266 k. s. h.

Zdaniem powódki przedmiotowa uchwała jako przyczynę przymusowego umorzenia wskazuje sytuację „gdy umorzenie będzie w interesie spółki”. Według powódki enigmatyczne wskazanie kryteriów przymusowego umorzenia udziałów bezsprzecznie decyduje o tym, że uchwała narusza art. 199 § 1 k.s.h. Pojęcie „interesu spółki” mieści w sobie niezliczoną ilość przypadków, nie dających się obiektywnie zweryfikować oraz dających szeroki zakres uznaniowości.

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów postępowania. W uzasadnieniu pozwana wskazała, że zaskarżona uchwała zawiera co najmniej kilka szczegółowo określonych przesłanek, które w sposób wyraźny i klarowny wskazują w jakich konkretnych okolicznościach może zostać zastosowana procedura przymusowego umorzenia udziałów wspólników. Po pierwsze stwierdza się w niej, że zgromadzenie wspólników może podjąć uchwałę o przymusowym umorzeniu udziałów wspólników posiadających

więcej niż 2 % udziałów w kapitale zakładowym, jednakże w ich przypadku umorzenie nie może przekroczyć 2 % udziałów tego wspólnika. Kolejnym ograniczeniem jest możliwość podejmowania tego rodzaju czynności przez organy pozwanej spółki tylko w stosunku do wspólników, którzy nie podejmują żadnych czynności w interesie spółki, jak też nie uczestniczą w co najmniej dwóch kolejnych Zgromadzeniach Wspólników, oraz nie uczestniczą w podwyższeniu kapitału zakładowego mimo, iż do tych wspólników adresowana jest oferta podwyższenia kapitału zakładowego. Pozwana podkreśliła że uchwała zawiera kilka dodatkowych warunków, które muszą być spełnione łącznie aby mogła mieć zastosowanie w stosunku do wspólnika. Ponadto zgromadzenie wspólników w uchwale jest zobligowane do szczegółowego uzasadnienia dokonanego umorzenia, co jest dodatkową formą zabezpieczenia wspólników przed stosowaniem instytucji umorzenia udziałów w sposób dowolny czy też bezprawnie naruszający interes poszczególnych wspólników.

(odpowiedź na pozew k. 55)

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Pozwana Zakład (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. jest wpisana do rejestru przedsiębiorców prowadzonego w ramach Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS (...), a kapitał spółki wynosi 7.208.000 zł (odpis z KRS k. 22).

Powódka (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w P. jest wspólnikiem pozwanej spółki.

W dniu 30 stycznia 2014 roku Nadzwyczajne Zgromadzenie Wspólników pozwanej spółki podjęło uchwałę nr (...)w sprawie zmiany umowy Spółki w zakresie sposobu i warunków umorzenia udziałów Wspólników. Mocą uchwały dokonano zmiany umowy spółki w ten sposób, że w § 9 umowy dopisano ust. 4 następującej treści: „Umorzenie udziału może być dobrowolne za zgodą wspólnika i w takim przypadku również za zgodą wspólnika wyrażoną w sposób pisemny może nastąpić bez wynagrodzenia. Umorzenie na podstawie uchwały Zgromadzenia Wspólników może być także przymusowe, tj. bez zgody wspólnika jeżeli dotyczy wspólników, których każdy z osobna posiada nie więcej niż 2 % udziałów w kapitale zakładowym spółki, jak też innego wspólnika z wyłączeniem wspólnika w osobie Skarbu Państwa i co do Wspólników posiadających więcej niż 2 % udziałów w kapitale zakładowym umorzenie przymusowe może dotyczyć 2 % jego udziałów. Umorzenie przymusowe nastąpi przez podjęcie uchwały przez Zgromadzenie Wspólników większością 2/3 kapitału zakładowego w wypadku gdy umorzenie będzie w interesie spółki tj. obejmie wspólników, którzy nie podejmują żadnych czynności w interesie spółki, jak też nie uczestniczą co najmniej w dwóch kolejnych Zgromadzeniach Wspólników oraz nie uczestniczą w podwyższeniu kapitału zakładowego, mimo iż do tych wspólników adresowana jest oferta objęcia podwyższenia kapitału zakładowego. Zgromadzenie Wspólników w uchwale o umorzeniu udziałów władne określić dodatkowe warunki umorzenia zgodnie z przepisami kodeksu spółek handlowych, jak też jest zobowiązane przedstawić uzasadnienie dokonanego umorzenia. Umorzenie przymusowe następuje za wynagrodzeniem, które będzie określone zgodnie z treścią art. 199 § 2 k. s. h., tj. stanowiło ono będzie wartość przypadających na udział aktywów netto wskazanych w sprawozdaniu finansowym spółki za ostatni rok obrotowy pomniejszonych o kwotę przeznaczoną do podziału między wspólników”.

Uchwała ta została podjęta w głosowaniu, w którym oddano 13.353 głosy za uchwałą, 46 głosów było przeciwko uchwale, nie było głosów wstrzymujących się.

Powódka głosowała przeciwko uchwale i zgłosiła sprzeciw żądając jego zaprotokołowania w stosunku do tejże uchwały.

(protokół k. 17)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o wskazane dokumenty, których treść nie była kwestionowana przez strony postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Podstawą powództwa w niniejszej sprawie jest dyspozycja art. 252 § 1 KSH zgodnie z którym uchwała wspólników sprzeczna z ustawą może być zaskarżona w drodze wytoczonego przeciwko spółce powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały. Zgodnie z art. 252 § 1 KSH w zw. art. 250 pkt. 2 KSH każdy wspólnik, który głosował przeciwko uchwale, a po jej powzięciu zażądał zaprotokołowania sprzeciwu nabywa prawo do wytoczenia wskazanego wyżej powództwa.

Termin do wniesienia powództwa art. 252 § 3 KSH określa na 6 miesięcy od dnia otrzymania wiadomości o uchwale, a zatem skoro powódka uczestniczyła w dniu 30 stycznia 2014 roku w Nadzwyczajnym Zgromadzeniu Wspólników pozwanej spółki od tej daty biegł termin do wytoczenia powództwa o unieważnienie uchwały nr (...) w sprawie zmiany umowy spółki w zakresie sposobu i warunków umorzenia udziałów wspólników.

Powództwo w niniejszej sprawie zostało wytoczone w dniu 22 lipca 2014 roku (data nadania przesyłki poleconej), a zatem termin określony w art. 252 § 3 KSH został dotrzymany. Powódka miała prawo zaskarżyć przedmiotową uchwałę, ponieważ jest wspólnikiem pozwanej spółki, głosowała przeciwko uchwale, a po jej powzięciu zażądała zaprotokołowania sprzeciwu. Nie istniały zatem żadne formalne przeszkody pozwalające na kwestionowanie skuteczności wystąpienia z powództwem w niniejszej sprawie.

Zgodnie z art. 252 § 1 KSH uchwała może być zaskarżona w drodze wytoczenia powództwa o stwierdzenie jej nieważności jedynie wówczas gdy jest sprzeczna z ustawą. Przesłanką zatem stwierdzenia nieważności uchwały jest jej sprzeczność z przepisami KSH.

Zaskarżona uchwała nr (...)dotycząca sposobu i warunków umorzenia udziałów wspólników jest niezgodna z art. 199 § 1 k. s. h., z uwagi na zbyt ogólnikowo określone przesłanki przymusowego umorzenia udziałów.

Zgodnie z art. 199 § 1 k. s. h udział może być umorzony jedynie po wpisie spółki do rejestru i tylko w przypadku, gdy umowa spółki tak stanowi. Udział może być umorzony za zgodą wspólnika w drodze nabycia udziału przez spółkę (umorzenie dobrowolne) albo bez zgody wspólnika (umorzenie przymusowe). Przesłanki i tryb przymusowego umorzenia określa umowa spółki.

Przepisy KSH nie określają jakie mogą być przesłanki umorzenia przymusowego. Oznacza to, że brak jest w tym zakresie ograniczeń (za szerokim ujęciem przesłanek umorzenia przymusowego I. Knurowska, Przymusowe umorzenie udziałów lub akcji w spółkach kapitałowych, Pr. Sp. 2001, Nr 4, s. 3; A. Koch, Uwagi na temat przymusowego umorzenia udziałów w spółce z o.o., PPH 2002, Nr 11, s. 32; M. Rodzyńkiewicz, Komentarz KSH, 2009, s. 353; odmiennie Pabis, Spółka z o.o., 2006, s. 253). Przesłankami przymusowego umorzenia mogą być zatem okoliczności zaistniałe zarówno po stronie wspólnika, jak i po stronie spółki. Umorzenie przymusowe może mieć charakter sankcyjny (przyczyny zawinione przez wspólnika), może być także przewidziane na wypadek wystąpienia innych przyczyn (niezawinionych) związanych z osobą wspólnika. Brak jest argumentów normatywnych przemawiających za tezą odmienną (wyr. SA w Poznaniu z 5.6.2008 r., I ACa 351/08, niepubl.; tak też wyr. SA w Katowicach z 3.11.2011 r., V ACA 528/11, L.). Przesłanki umorzenia przymusowego, aby można zrobić z nich prawnie skuteczny użytek, muszą być określone jednoznacznie i w sposób niepozostawiający miejsca na dokonywanie oceny np. przez organ spółki (S. Trojanowski, Umorzenie udziałów..., s. 604). Wskazał na to SN w wyr. z 12.5.2005 r., stwierdzając że: "przesłanki przymusowego umorzenia udziałów realizowanego w drodze uchwały zgromadzenia wspólników powinny być w umowie spółki określone w sposób eliminujący uznaniowość zgromadzenia wspólników przy ich ustalaniu" (wyr. SN z 12.5.2005 r., V CK 562/04, OSNC 2006, Nr 4, s. 70 z glosą aprobującą W.J. Katnera , Umorzenie udziałów w spółce z o.o. a wyłączenie wspólnika ze spółki, Glosa 2007, Nr 2, s. 23; podobnie SA w Poznaniu w wyr. z 5.6.2008 r., I ACa 351/08, niepubl.). Konieczność określenia w umowie spółki jednoznacznych przesłanek przymusowego umorzenia udziałów, bez pozostawienia marginesu uznaniowości, odróżnia tę instytucję od wyłączenia wspólnika, gdzie sąd dokonuje oceny zaistnienia ważnych przyczyn umożliwiających orzeczenie o wyłączeniu wspólnika ze spółki (art. 266 KSH). (Komentarz do art. 199 ksh, M. Chomiuk Legalis, 2015 r)

Daleko idące konsekwencje umorzenia przymusowego udziałów uzasadniają konieczność określenia w umowie spółki katalogu jego przesłanek. Pełni on istotną funkcję z punktu widzenia ochrony interesów wspólnika i wyklucza sytuacje, w których za pomocą instytucji umorzenia przymusowego ze spółki usuwani będą wspólnicy niepożądani lub niewygodni (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 18 lutego 2013 roku, sygn. akt I ACa 990/12).

Zaskarżona uchwała stanowi, że „umorzenie przymusowe nastąpi przez podjęcie uchwały przez Zgromadzenie Wspólników większością 2/3 kapitału zakładowego w wypadku gdy umorzenie będzie w interesie spółki tj. obejmie wspólników, którzy nie podejmują żadnych czynności w interesie spółki, jak też nie uczestniczą co najmniej w dwóch kolejnych Zgromadzeniach Wspólników oraz nie uczestniczą w podwyższeniu kapitału zakładowego, mimo iż do tych wspólników adresowana jest oferta objęcia podwyższenia kapitału zakładowego”. Zdaniem Sądu sformułowanie to jest mało precyzyjne. Użyty spójnik „jak też” jest niejasny, nie wiadomo czy wprowadza alternatywę rozłączną czy nierozłączną. Czy wymienione w tym fragmencie przesłanki muszą być spełnione kumulatywnie, czy wystarczy jedna z nich np. nie podejmowanie przez wspólnika żadnych czynności w spółce. Uchwała o przymusowym umorzeniu udziałów powinna być jasna i czytelna. Tymczasem treść zaskarżonej uchwały budzi wątpliwości, jest mało precyzyjna. Brak jest jednoznacznego określenia przesłanek jakie muszą być spełnione, czy są one kumulatywne, czy wystarczy spełnienie jednej z nich by przymusowo umorzyć udziały.

Ponadto jako przyczynę przymusowego umorzenia wskazano sytuację, gdy „umorzenie będzie w interesie spółki tj. obejmie wspólników, którzy nie podejmują żadnych czynności w interesie spółki”. Pojęcie „interesu spółki” mieści w sobie niezliczoną ilość przypadków, nie dających się obiektywnie zweryfikować oraz dających szeroki zakres uznaniowości. Nie wiadomo o jakie czynności chodzi. Co z kolei może doprowadzić do sytuacji, że za pomocą instytucji umorzenia przymusowego ze spółki będą usuwani wspólnicy niepożądani lub niewygodni. Takie ogólne wskazanie przesłanki przymusowego umorzenia udziałów powoduje, że zaskarżona uchwała narusza art. 199 § 1 k.s.h. i została podjęta w sposób sprzeczny z ustawą.

Wskazać również należy, że zaskarżona uchwała może doprowadzać do sytuacji wyłączenia ze spółki wspólników niepożądanych, co z kolei może stanowić podstawę do obejścia art. 266 k.s.h. wskazującego na możliwość wyłączenia wspólnika przez sąd - co jest niedopuszczalne (por. wyrok SN z dnia 12 maja 2005 r, V CK 562/04, L.).

W ocenie Sądu zaskarżona uchwała, jest uchwałą uszczuplającą prawa udziałowe aktualnych wspólników spółki, dlatego wymagała zgody wszystkich wspólników w świetle art. 146 § 3 k. s. h. Tymczasem nie wszyscy wspólnicy wyrazili na nią zgodę.

Powyższe okoliczności skutkowały stwierdzeniem nieważności zaskarżonej uchwały na podstawie art. 252 § 1 k.s.h.

O kosztach procesu należało – na podstawie art. 98 § 1 KPC – rozstrzygnąć z zastosowaniem zasady odpowiedzialności za wynik procesu zasądając od pozwanej na rzecz powodowej spółki kwotę 2.000 zł tytułem zwrotu opłaty od pozwu.